

FILARMONICA DE STAT „TRANSILVANIA”

Istoric

Ca instituție artistică dedicată exclusiv activității de concert, Filarmonica clujeană a fost înființată printr-un decret oficial al Consiliului de Miniștri al României în toamna anului 1955, cu numele oficial de Filarmonica de Stat Cluj. La data înființării, formațiile muzicale au fost orchestra simfonică mare, cu un număr de 75 muzicieni, și un ansamblu instrumental de muzică tradițională, cu un număr de 20 muzicieni. Sub direcția inițială a dirijorului **Wilhelm Demian**, s-a realizat o selecție a membrilor proaspetei instituții prin concurs, comisiile fiind prezidate de către marele dirijor **Antonin Ciolan**, cu participarea celor mai reputeți specialiști clujeni ai epocii. Antonin Ciolan a fost numit dirijor principal al orchestrei simfonice, dirijând primul concert al acesteia pe data de **4 decembrie 1955**, într-un veritabil tur de forță: Preludiul la Maestrul cântăreți din Nürnberg de Wagner, Concertul nr. 1 pentru orchestră de coarde de Sigismund Toduță, Concertul nr. 2 pentru pian de Rahmaninov (cu Silvia Șerbescu) și Eroica lui Beethoven. La începutul anului 1956, el a preluat și funcția de director al Filarmonicii.

Tradiția activității simfonice în Cluj datează de la începutul secolului al XIX-lea, fiind întreținută succesiv de asociații ca Orchestra Teatrului Maghiar (înființată în 1792), Societatea de Muzică, Cercul de Muzică. În perioada interbelică a existat o adevărată emulație în susținerea de evenimente simfonice de către orchestrele Operei Române (înființată în 1919), a Teatrului Maghiar și de către o orchestră susținută de comunitatea evreiască a orașului, numită Orchestra „Goldmark” (condusă de Wilhelm Demian). În 1947 a avut loc prima tentativă de înființare a unei instituții de concert – Filarmonica „Ardealul”, care a avut o existență efemeră de doar două stagioni, însă care a creat premisele reușitei de mai târziu.

Pe fondul acestor precedente și prin activitatea de formator a Maestrului Ciolan, sprijinită pe excelența pregătire a tinerilor muzicieni, oferită de Academia de Muzică clujeană (pe atunci numită Conservatorul de Muzică „Gheorghe Dima”), progresul Filarmonicii a fost deosebit de rapid, impunând în scurt timp instituția printre valorile naționale reprezentative. Încă de la fondarea instituției, alături de ansamblurile muzicale au fost cooptați cei mai prestigioși soliști clujeni ai momentului – flautistul Dumitru Pop și pianistul Gheorghe Halmos, cărora li s-a adăugat ulterior violonistul Ștefan Ruha, cel care urma să-și construiască o remarcabilă carieră internațională, rămânând în același timp fidel Filarmonicii de-a lungul a trei decenii.

Deja din primii ani s-au afirmat la pupitrul orchestrei simfonice excepționali discipoli ai Maestrului Ciolan – dirijorii **Emil Simon** și **Erich Bergel**. Un alt dirijor renumit al României, **Cristian Mandeal**, a parcurs la pupitrul orchestrei clujene una dintre cele mai fructuoase perioade ale devenirii sale artistice.

În **1965**, Filarmonica a lansat propriul său festival anual, „**Toamna Muzicală Clujeană**”, manifestare de referință continuată cu succes și în prezent. În 1966 a luat ființă Orchestra de Cameră a Filarmonicii, rod al colaborării cu reputatul dirijor **Mircea Cristescu**. În **1972**, sub directoratul compozitorului **Sigismund Toduță** (care i-a succedat lui Antonin Ciolan), a luat ființă Corul Filarmonicii, format de maestrul **Dorin Pop**, urmat apoi de discipolii săi **Florentin Mihăescu** și **Cornel Groza**.

Oaspeții de marcă ai Filarmonicii – între care nume legendare ale artei interpretative și componistice ca Stanisław Wisłocki, Kurt Masur, Kirill Kondrashin, Jean-Pierre Rampal, Witold Lutosławski, Carlo Zecchi, Yannis Xenakis, János Ferencsik, Aldo Ciccolini, Krzysztof Penderecki, Michi Inoue, Stefan Anton Reck, Sir John Pritchard, Anatole Fistoulari, George Georgescu, André Jolivet, Edvard Tchivjel, Adrian Sunshine, Horia Andreescu, Laurent Petitgirard, Maurice Handford, Leopold Hager, Valery Gergiev, Alexandr Dmitriev, Lawrence Foster, Antonello Allemandi, Sascha Goetzl, John Axelrod, Jörg Widmann, Monique Haas, Sviatoslav Richter, Ruggiero Ricci, Valentin Gheorghiu, Friedrich Gulda, Annie Fischer, Aldo Ciccolini, Dmitri Bashkirov, Dan Grigore, Lazar Berman, Radu Lupu, Jean Pierre Rampal, Silvia Marcovici, Mihaela Martin, Bruno Leonardo Gelber, Patrik Gallois, José Carreras, Angela Gheorghiu, Philippe Entremont, Roberto Alagna, Raphael Wallfisch, David Grimal, Tatiana Lisnic, Freddy Kempf, Christian Lindberg, Liviu Prunaru, Raúl Jaurena, Marcel Khalifé și mulți alții, au contribuit la edificarea unui standard valoric internațional și în egală măsură la dobândirea unui solid renume al ansamblului în cercurile muzicale internaționale. Turneele numeroase în străinătate, realizate cu regularitate de către orchestra simfonică, dar și de ansamblul coral, au confirmat și reconfirmat acest renume. O importantă producție discografică rămâne mărturie a valorilor temeinice create de-a lungul deceniilor de către muzicienii clujeni.

La cârma Filarmonicii, celor doi mari ctitori le-au urmat personalități ale vieții culturale clujene – scriitorul Dumitru Mircea, muzicologul Rodica Oana Pop, violonistul Radu Grecu, compozitorul Adrian Pop (sub direcția căruia, în 1993, a fost adoptată denumirea actuală de Filarmonica de Stat

„Transilvania”), violonistul George Dudea, dirijorul Emil Simon, managerul Denisa Piteiu, violonista Dorina Mangra – care, parcurgând etape mai faste sau mai dificile, au știut să păstreze și să dezvolte tradițiile și valorile instituției. Astăzi, sub conducerea lui Marius Tabacu, Filarmonica „Transilvania” onorează aceste tradiții printr-o impresionantă carte de vizită și un neobosit potențial artistic.

Orchestra

Clujul, centru de tradiție al Transilvaniei, este un oraș al cărui profil a fost dintotdeauna puternic caracterizat prin cultura ce a înflorit aici – instituțiile sale universitare, medicale, și nu în ultimul rând cele artistice fiind binecunoscute și deosebit de apreciate nu doar în perimetrul național, dar și în lume. Nu este deci întru nimic surprinzător faptul că, în mai puțin de zece

ani de la înființare, tânăra orchestră a devenit unul dintre ansamblurile simfonice de vârf din România. Artizanul acestei ascensiuni spectaculoase a fost primul dirijor al instituției, Maestrul **Antonin Ciolan**. Personalitate fascinantă a lumii muzicale, căreia Orchestra Filarmoniciei.

„Transilvania” îi datorează strălucirea și maturitatea sonorității, Antonin Ciolan a fost profesor la Conservatoarele din Iași și Cluj și fondator al Societății Filarmonice a Basarabiei, a Filarmonicii din Iași și a celei din Cluj. A studiat la Dresda, Berlin și Leipzig, unde s-a bucurat de îndrumarea a doi monștri sacri: Arthur Nikisch și Hans von Bülow. Întreaga sa carieră a stat sub semnul căutării perfecțiunii, deziderat pe care l-a transmis apoi discipolilor săi: Petre Sbârcea, Emil Simon, Ervin Acel sau Erich Bergel. A fost distins cu titlurile de Maestru emerit al artei (1963), Profesor emerit (1963) și Artist al poporului (1964).

Munca maestrului Ciolan a fost continuată de către doi dintre cei mai remarcabili discipoli ai săi, dirijorii **Emil Simon** (dirijor permanent din 1960, director artistic între anii 1998-2000) și **Erich Bergel** (director artistic onorific din 1994 până la moartea sa, în mai 1998). Pe lângă aceștia,

orchestra a fost condusă de dirijorii **Cristian Mandeal**, iar, mai târziu, **Nicolae Moldoveanu** și **Mihail Agafița**.

Începând cu stagiunea 2016/2017, Dirijorul Principal este **Gabriel Bebeșelea**, pe lângă această poziție, stagiunea actuală și cele viitoare îl anunță la pupitrul unor orchestre precum Royal Philharmonic Orchestra din Londra, Rundfunk-Sinfonieorchester și Konzerthausorchester din Berlin, Tonkünstler-Orchester Niederösterreich, Ulster Orchestra Belfast, Orchestra Simfonică Academică de Stat „Evgeny Svetlanov” din Rusia, Orchestra Națională Filarmonică Rusă și Singapore Symphony Orchestra. De asemenea, momente remarcabile ale stagiunilor 2017/18 și 2018/19 le reprezintă debuturile sale la Konzerthaus din Berlin, Musikverein din Viena, la Cadogan Hall din Londra și la Palatul Artelor din Budapesta. În România, dirijează în mod regulat orchestre precum Filarmonica „George Enescu”, Orchestra Națională Radio, Orchestra de Cameră Radio și Filarmonica de Stat Sibiu.

Admirat pentru entuziasmul și muzicalitatea sa, Gabriel Bebeșelea este recunoscut ca fiind „unul dintre cei mai talentați dirijori români ai ultimelor decenii” (Jurnalul Festivalului George Enescu, 7 septembrie 2011).

Corul

Corul Filarmonicii de Stat „Transilvania” a fost înființat în anul 1972, în timpul directoratului maestrului **Sigismund Toduță**, renumit compozitor clujean și, în același timp, șef de școală de compoziție, a

căruia inițiativă și perseverență au avut o mare pondere în reușita acestui proiect. Formarea ansamblului a fost încredințată profesorului **Dorin Pop**, personalitate proeminentă a artei corale românești, a

căruia competență artistică s-a dovedit prin rezultatele spectaculoase ale acestui început de drum: după abia doi ani de la înființare, Corul Filarmonicii clujene a fost recunoscut ca valoare națională de prim rang, poziție pe care o păstrează și în momentul de față.

Începând cu anul 1976, conducerea corului a fost încredințată lui **Florentin Mihăescu**, care l-a secondat pe maestrul Dorin Pop încă de la constituirea corului. Sub conducerea sa, corul marchează primele succese internaționale de răsunet și înregistrează progrese majore în sporirea potențialului său expresiv și repertorial.

În anul 1986, ansamblul este preluat de **Cornel Groza**, discipol al maestrului Dorin Pop. Linia evolutivă trasată de predecesori este continuată cu succes de actualul dirijor, corul marcând, în toți acești ani, cele mai prestigioase și aplaudate prezențe în context internațional și fiind aclamat ca o formație de clasă mondială. Prin tehnica sa dirijorală excelentă, cunoașterea completă și stăpânirea cântului coral, prin simțul fin al sonorității, Cornel Groza aduce un impuls vital succesului permanent al Corului Filarmonicii din Cluj-Napoca.

Înregistrările radio și TV ale ansamblului sunt numeroase. Înregistrările discografice în cadrul integralei lucrărilor vocal-simfonice de Johannes Brahms (Un recviem german, Nănie și Schicksalslied, cu Orchestra Filarmonicii „George Enescu” din București, sub bagheta lui Cristian Mandeal, producție a casei de discuri Arte Nova) au intrat deja, după lansarea lor, în circuitul internațional.

Cvartetul Transilvan

Fondat în anul 1987, Cvartetul Transilvan a obținut, într-o perioadă relativ scurtă de timp, numeroase premii și distincții naționale, printre care Premiul I la Concursul Național pentru cvartete de coarde „Gheorghe Dima”, Premiul Asociației Criticilor Români și Premiul Uniunii Compozitorilor din România. La numai doi ani de la formare, datorită nivelului profesional de excepție, Cvartetul Transilvan a dobândit statutul de cvartet de stat al Filarmonicii „Transilvania”. Absolvenți ai Academiei de Muzică „Gheorghe Dima”, membrii fondatori ai cvartetului, **Nicușor Silaghi**, **Marius Suărășan** și **Vasile Jucan**, s-au perfecționat în interpretarea camerală, în perioada studiilor universitare, cu personalități importante, printre care Wilhelm Georg Berger (România), Gerhard Schultz și Thomas Kakuska (membri ai Cvartetului Alban Berg).

Intensa activitate artistică a Cvartetului se reflectă în multiplele concerte, susținute întotdeauna la un înalt nivel, în România și în întreaga lume. Cvartetul a participat la festivaluri internaționale de prestigiu, precum Aspen Music Festival, Ravinia Festival, cele din Aldeburgh, Bath, Edinburgh, Belfast, Kuhmo, Bad Gleichenberg, Salzburg, Chemnitz, Salamanca, Eche-sur-Alzette, Aix-en-Provence.

Cvartetul Transilvan a colaborat în interpretări camerale de excepție cu artiști consacrați, atât în România, cât și pe mari scene ale lumii: Rudolf Firkušný, Michel Bourdoncle, Rita Sloan, Erik Friedman, Luz Leskowitz, Sharon Bezaly, Jeremy Menuhin, Vladimir Mendelssohn, Dejan Lazic, Götz Teutsch, János Bálint, Ștefan Ruha, Valentin Gheorghiu, Dan Grigore, Marin Cazacu, Dana Borșan, Aurel Marc, Adriana Bera, Daniel Goți, Mihai Ungureanu, Mirel Iancovici, Șerban Lupu, Aurelian Octav Popa, Cristina Anghelescu.

Repertoriul Cvartetului cuprinde creații ale marilor compozitori clasici, romantici, moderni și contemporani (incluzând realizarea unui mare număr de prime audiții absolute).

Pe lângă activitatea artistică, membrii Cvartetului Transilvan îndrumă în prezent o serie de tineri valoroși prin activitatea didactică pe care o desfășoară în cadrul Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” și al Universității de Muzică din București.

Concertele educative

Filarmonica de Stat „Transilvania”, ca instituție artistică, susține și crede în ideea formării și educării publicului: copiii de azi - publicul de mâine. Indiferent de vârstă, muzica trebuie să își găsească loc în viața fiecărei ființe umane, tocmai de aceea vrem să ne asigurăm că activitatea noastră acoperă nevoile cultural-artistice ale unei largi palete de grupe de vârstă. Muzica este un limbaj cu totul special, ea fiind utilizată încă din vechime ca formă de comunicare. Cum orice comunicare este bazată pe ascultare, ne propunem ca prin intermediul concertelor dedicate copiilor să antrenăm cât mai mult ceea ce psihologia descrie a fi tipul de ascultare activă - nu numai secvențe de ascultare, ci și oferirea oportunității de a răspunde mesajului recepționat - în acest caz mesajul muzical. Concertele educative sunt gândite mai degrabă ca niște lecții muzicale inedite, în care publicul tânăr are ocazia să intre în contact nemediat cu fenomenul muzical, tocmai prin acest fapt deosebindu-se de obișnuitele lecții de muzică predate în școli. Prin participarea la astfel de concerte, copiii au oportunitatea de a vedea și asculta muzica produsă fie de o orchestra simfonică, fie de un ansamblu coral, fie de un cvartet (acest lucru depinzând de natura concertului). De-a lungul anilor, am oferit publicului nostru tânăr atât concerte simfonice, cât și corale, dar n-am ezitat să le aducem în atenție și una dintre cele mai valoroase formații camerale din țară - Cvartetul Transilvan.

(Concert educativ: *Nikolai-Rimski Korsakov* – Suita simfonică *Șeherezada*, 2018)

Stories First, Music After* și *Think Outside the Music Box

Începând cu luna ianuarie a anului 2017, Filarmonica și-a propus să se apropie de publicul pe care îl întâmpină în mod regulat la concertele de vineri seara susținute la Colegiul Academic. Acest lucru s-a realizat prin inițierea unei serii de discuții lunare, desfășurate cu câteva zile înaintea concertelor, unde amfitrionii erau pe de o parte tocmai câțiva dintre artiștii implicați concertele ce aveau să urmeze, iar pe de altă parte personalități marcante ale lumii muzicale clujene. Proiectul ***Stories First, Music After*** s-a realizat în parteneriat cu librăria Cărturești (Iulius Mall) care a găzduit marea majoritate a evenimentelor lunare de acest gen ale Filarmonicii, în cadrul cărora au existat și scurte momente artistice.

Anul 2018 a venit cu o nouă viziune și un nou mod de abordare a relației Filamornicii cu publicul. Spre deosebire de *Stories First, Music After* care se desfășura în afara sediului instituției cu câteva zile înaintea concertului, proiectul ***Think Outside the Music Box*** vine ca o prelungire a evenimentelor muzicale prin care publicul are oportunitatea de a rămâne la discuții cu artiștii care au evoluat pe scenă.

